

5893

6.

CSANÁDVÁRMEGYEI KÖNYVTÁR

SZERKESZTIK :

Dr. EPERJESSY KÁLMÁN és ÁRVA JÁNOS

37.

**CSANÁD, ARAD ÉS TORONTÁL
K. E. E. VÁRMEGYÉK
RÉGÉSZETI KATASZTERE**

ÍRTA :

Dr. BÁLINT ALAJOS

CSANÁDVÁRMEGYEI TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI TÁRSULAT KIADVÁNYA

V.

**KIADJA CSANÁD VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGE
MAKÓ, 1941.**

XB 106515

CSANÁDVÁRMEGYEI KÖNYVTÁR

SZERKESZTIK:

Dr. EPERJESSY KÁLMÁN és ÁRVA JÁNOS

37.

CSANÁD, ARAD ÉS TORONTÁL K. E. E. VÁRMEGYÉK RÉGÉSZETI KATASZTERE

ÍRTA:

Dr. BÁLINT ALAJOS

A CSANÁDVÁRMEGYEI TÖRTÉNELMI ÉS RÉGÉSZETI TÁRSULAT KIADVÁNYA

V.

SZTE Egyetemi Könyvtár

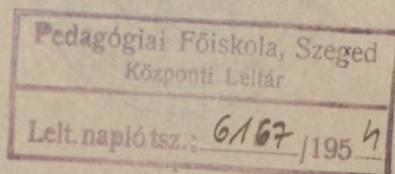

J000761123

KIADJA CSANÁD VÁRMEGYE KÖZÖNSÉGE

MAKÓ, 1941.

A szegedi egyetem Régiségtudományi Intézete 1939. tavaszán Ferenczy Béla alispánhoz és a Csanádvármegyei Történelmi és Régészeti Társulat elnökségéhez tett előterjesztést, amelyben azt kérte, hogy támogatásukkal tegyék lehetővé, hogy Csanád, Arad és Torontál k. e. e. vármegyék területén az eddig előkerült leleteket községről-községre járva, összeírhasssa. Úgy a vármegye alispánja, mint a társulat elnöksége az előterjesztést magukévá tették s az adott anyagi támogatáson kívül Ferenczy Béla alispán úr elrendelte, hogy az összeírást végző intézet megbízásából a helyszínen megjelenő s alulírott sorok íróját, valamint az őt kísérő Árva János vármegyei főlevéltáros urat az egyes községek mindenben támogassák.

Az összeírást 1939. április 24-én kezdtük meg s a közbeeső országgyűlési képviselőválasztások miatt június 26-án fejeztük be. A közigazgatásilag egyesített három vármegye összes községeit bejártuk és nemcsak azokat a leleteket írtuk össze, amelyek ma valamelyik múzeumban vagy magánosoknál vannak, hanem katonai térképeken megjelöltük azokat a helyeket is, ahol valaha valami régészeti emlék előkerült. Térképünkön feltüntettük azokat a lelőhelyeket, ahol — a községet rendszerint e tekintetben is legjobban ismerő egyén bemondása szerint — föld- vagy egyéb munkálatok során esetleg „embercsontokat“ vagy „kemence“-maradványokat találtak.

Mindezekon kívül, elsősorban a területileg leginkább érdekelt szegedi Városi Múzeum, valamint a budapesti Magyar Nemzeti Múzeum régészeti anyagát tanulmányoztuk. Ezen felül abban a szerencsés helyzetben voltunk, hogy 1939. év nyarán Magyarország valamennyi nyilvános múzeumát és nagyszámú magángyűjteményét is átvizsgálhattuk.

Bizonyosra vesszük, hogy a tökéletességre való törekvés mellett is összeírásunk nem teljes, mégis annak eredményét, egyes nagyobb korszakokra szétválasztva, a következőkben adjuk.

A SZÖVEGBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK :

- Cs. T. R. T. = Csanádvármegyei Történelmi és Régészeti Társulat.
R. N. = A Nemzeti Múzeum régészeti osztályának leltári napló tételszáma.
E. R. I. = A szegedi m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Régiség-tudományi Intézete.
V. M. = A szegedi Városi Múzeum és Somogyi Könyvtár leltári napló tételszáma.
M = Magasság, Sz = az edény szájmérője, F = az edény fenékmérője, Ö = az edény legnagyobb kiöblösödése, H = hosszúság. Az összes méretek centiméterben vannak megadva.

A lelőhelyek után zárójelben írott szám a térképen a lelőhelyet jelzi.

Kőrös kultúra.

Ujszentiván—Kohn Ignác téглаégetőjén (1.) Tömörkény István egy sírt ásott ki, amelyből kézzel formált, fületlen, 9 cm. magas, kis bögre került elő. Körülötte ujjbenyomásos díszekkel, edénytöredékeket és egy másik kis bögrét talált. (V. M. 28/903.).

Ószentiván—Szélmalom. (2.) Móra Ferenc és dr. Sebestyén Károly gyűjtéséből ujjbenyomásos díszű edénytöredékek kerültek e helyről a Szegedi Városi Múzeumba (V. M. 7/1909.).

Tiszaí kultúra.

Pitvaros—Belterület. (3.) Gömöri György házánál, a Kis-utcában, kis füles bögrét és a tiszai kultúra II. periódusához tartozó cseréptöredékeket találtak. Móra Ferenc hitelesítő ásatása alkalmával két zsugorított csontvázat talált.

Pitvaros—Belterület. (4.) Majó János Kis-utcai házánál, földforgatás közben, edénymellékletekkel csontvázakat találtak, amelyek elvesztek. Móra ezeket az edényeket a Gömöri György házánál talált edénytöredékekkel egyidőseknek tartotta.

Bádeni kultúra.

Klárafalva—Nagyérpart. (5.) A vasúthoz vezető út mellett bádeni kultúrához tartozó kis tálat találtak, amelyet a klárafalvai iskolában helyeztek el. Méretei: M: 7, Sz: 14'5, F: 5'5.

Ószentiván—Vasútépítés (6.) alkalmával, a szőreg—vedresházi vonal 47—48. szelvényében a szegedi egyetem R. I. bádeni kultúrához tartozó lakótelepet tárt fel, amelynek anyagát dr. Bálint Alajos és dr. Párducz Mihály, a Dolgozatok 1933—34. évi kötetében (44—50. ll.) ismertettek.

Klárafalva—Ismeretlen lelőhelyről magasfülű kis bögre került elő. Barnaszínű, félgömbös formájú, benyomott fenekű, szája behúzott. Méretei: M: 5, Sz: 4, F: 3'5, öble: 6'5.

Zóki kultúra.

Makó—Vöröskereszt. (7.) Dr. Párducz Mihály 1938. tavaszán római-kori telep ásatásakor egy zóki kultúrához tartozó sírt (?) tárt fel. Az innen előkerült leletet dr. Banner János tette közzé. (Dolgozatok 1939. 72—84. ll.)

Aeneolit kultúra.

Deszk—B. temető. (8.) Móra Ferenc 1931. augusztus 4-én 17 sírt tárt fel, amelyből 15 zsugorított csontváz volt, mellékletekkel.

Rézkor.

Csanádapáca—Annus Illés tanyáján, (10.) a IV. dűlőben fazettált réztáblát találtak. Házépítés alkalmával homokból került elő. Hossza: 10·5, szélessége átlag: 2, éle: 4·5, vastagsága: 1·2 cm. Ma Csernus Sándor igazgató-tanító tulajdona.

Elek—Terézváros. (11.) A vasúton túl, az u. n. zsellérföldeken, Szilbereisz-földjén, magas nyakú, tejes köcsöghöz hasonló edényt találtak. Alja félgömbös, szájperemén két kis fül áll. M: 21, Sz: 8, F: 6, öble: 19 cm.

Magyarcsanád—Bökény. (12.) A Maros partból Borbély András egy ellentettélű rézcsákányt bontott ki és ezt a szegedi Városi Múzeumnak adta el. (V. M. 2/1935.)

Mezőhegyes—Külsőfecske. (13.) Az aradi-út építésekor, földmunkálatok során, 1934. április 30-án, a földfelszín alatt 85 cm. mélységben ellentettélű rézcsákányt találtak, amely ma a magyar királyi állami Ménesbirtok igazgatóságának gyűjteményében van. H: 18·5, szélessége: 3·8, nyéllyuka: 2·5 cm. átmérőjű.

Püspöklele—Ismeretlen lelőhely. Özv. Csillag Istvánné, a Csanádmegyei Régészeti és Történeti Társulatnak egy kis tálat, rézkést és kőbaltát ajándékozott. Leltári számuk: 84—86/1939.

Vedresháza—Hódi Erzsébet földjén (14.) Móra Ferenc 1933. október 24-től november 14-ig 87 sírból álló temetőt tárt fel, ezek közül két zsugorított, rézkori csontváz volt.

Bronzkor.

Almáskamarás—Újtelep, kútfurásakor (15.) fazéktöredékek kerültek elő, amelyek a Cs. T. R. T. gyűjteményében, 110—116/1939. szám alatt vannak leltározva.

Deszk—F. temető. (16.) Móra Ferenc a falu belterületén, 69 zsugorított és a bronzkor I. periodusához tartozó mellékletekkel bíró sírokat tárt fel.

Deszk—A. temető. (22.) Móra Ferenc 83 sírből álló temetőt tárt fel, amelyből 72 sír e kori. A sírleletek a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Deszk—Ismeretlen lelőhelyről került a szegedi Városi Múzeumba egy díszített és mészbetétes agyagedény, amelynek M : 4·6, Sz : 3·5 cm. (V. M. 9/1936).

Földeák—Ismeretlen lelőhely. A Nemzeti Múzeumnak Rakoncai István bronzsarlót, tokos vésőt (H : 11·8, Sz : 1·4,) bronzkalapácsot ajándékozott. Utóbbi olyan, mint egy tokos véső. H : 5·6, Sz : 3·2. Egy másik tokos véső H : 10·1, Sz : 1 cm. A régiségtári naplóba 1887. július 4-én 64. sz. alatt van bevezetve.

Kiszombor—A. temető. (17.) A falutól délnyugatra, az Óbébai-út mentén, a mai temetővel szemben, az ú. n. Vályogosban, kb. 11 e kori edényt és ezekhez tartozó töredékeket találtak. Móra Ferenc 1928. június 5.—december 28-ig több ízben ásott e területen és 19 sírt tárt fel, amelyből 13 e kori volt.

Kiszombor—Ladány. (24.) Az állami elemi iskola gyűjteményében bronzkori cserepeket őriznek a ladányi határéről.

Kiszombor—Vályogos. (17.) A kiszombori állami elemi iskolában 1. Bütyökdíszes, egyfülű kisbögrét (M : 7·5, Sz : 8, F.: kitörött, Ö : 8·5), 2. törött fülű kis edényt (M : 12), 3. egyfülű kis bögrét (alja félgömbös, válla behúzott, szájpereme kifelé hajló, M : 7·5, Sz : 7·5), 4. törött fülű kisbögrét (kettős csonkakúp alakú, magas nyakú, M : 6·5, Sz : 6, F : 2), 5. edény-töredéket, 6. egy fenőkövet őriznek e helyről.

Kiszombor—F. (11.) Móra Ferenc 1928-ban Lőrinc Jánosnak a Nyilas-dűlői halmáról egy kis bronzkori edényt kapott. 1930. őszén, a hitelesítő ásatások alkalmával, 40 sírből álló temetőt tárt fel, azonban e kori sírt egyet sem talált.

Kiszombor—I. temető. (26.) 1928-ban, Jakos Miklós tanárján, 5 darab bronzkori edény került elő, amelyet a tulajdonos a Szegedi Városi Múzeumnak ajándékozott.

Klárafalva—C. temető. (23.) Móra Ferenc Tóth Mihály és Csanádi Pál háza udvarán, bronzkori lakótelep fölött, 11 sír-

ból álló kora Árpád-kori temetőt tárt fel. A lakótelepről edény-töredékek kerültek elő.

Klárafalva—Ismeretlen lelőhely. A klárafalvai iskolában egy kétfülű, négyszögletes szájú, gömbös formájú, de lapos fenekű kis edényt őriznek. M : 7, Sz : 4, F : 3.

Makó—Ismeretlen lelőhely. A Nemzeti Múzeum leltárába 130/902. sz. a. egy füles bögre van bevezetve, amelynek magassága 10 cm. Alsó része öblösödő, pereme kihajló.

Medgyesegyháza—Uhrin-tanya. (27.) Móra Ferenc 1927. július 17-től 21-ig 8 sírt tárt fel, amelyből az 1., 5., 6., 7., 8. sírok zsugorítottak voltak. Az innen kikerült mellékletek : 1. Spirális bronzszeg (23/1927). 2. Bordázott karperec (27/1927). 3. Kerek gyöngyök (28/1927). 4. Egy tál (30/1927). 5. Fületlen bögre (32/1927). 6. Füles bögre (33/1927).

Mezőhegyes—Ismeretlen lelőhely. A m. kir. Állami Ménesbirtok igazgatósága egy feketés-szürke urnát őriz, amelynek M : 31, Sz : 30, F : 9, Ö : 40 cm. Az edény legnagyobb kihasasodása alatt 4 füllel, vállán két füllel van díszítve. Bordázott díszű. Egy másik, vöröses-barna színű edényt 1921. március 21-én találtak, M : 15, F : 7, Sz : 22, Ö : 26 cm. Vállán két fül áll. Szájpereme belülről turbános díszű.

Ószentiván—Kovács Pál földjén. (19.) Dr. Banner János 1927. és 1928-ban, több alkalommal, a bronzkor I. periódusához tartozó temetőt tárt fel, amelynek mellékletei a szegedi E. R. I. vannak a leltárba bevezetve. (Dolgozatok 1928. 148—237. és 1929. 52—78. II.)

Ószentiván—Szélmalom. (2.) Móra Ferenc és dr. Sebestyén Károly gyűjtéséből, a szegedi Városi Múzeumban talpas edénytöredékek (7/909), két bütyökfülű kis bögre, hagyma alakú, szűk szájú, keskeny szalagfülű kis bögre, gömbös fenekű, egyfülű agyagedények vannak.

Ószentiván—Szélmalom. (2.) A Nemzeti Múzeumban egy kétfülű agyagkorsó. rövid nyakú zömök edény és egy agyag tál van 51/936. szám alatt leltározva, amelyeket dr. Banner János ajándékozott a múzeumnak.

Ószentiván—Szélmalom. (2.) Dr. Banner János 1926. és 1927-ben több ízben ásott e helyen, ahol a bronzkor I. periódusához tartozó lakótelepet tárt fel. A leletek a szegedi egyetemi R. I.-ben vannak. (Dolgozatok 1928. 148—237. és 1929. 52—78. II.)

Ószentiván—Vályogos. (18.) Dr. Banner János 1927-ben

e helyen zsugorított csontvázakat bontott ki s ezek mellékleteit a szegedi E. R. I. gyűjteményébe szállította be. (Dolgozatok 1928. 148—237. II.)

Pitvaros. (20.) 1926. augusztusában Móra Ferenc 49 sírből álló temetőt tárt fel, ezek közül 44 zsugorított csontváz volt, mellékletekkel.

Szőreg—C. temető. (9.) A falu belterületén, a Szív utcában, Móra Ferenc 229 sírből álló e kori temetőt tárt fel.

Szőreg—F. temető. (29.) Sztojkov Dusan, a község háza melletti portáján, 1928. november 22-én csontvázat talált, e kori mellékletekkel. 1929. július 12-én, Móra Ferenc Vladoszjow technikus telkén próbaásatást végzett, amely apró e kori cserepeket eredményezett. Ez alkalommal egy lakógödört tárt fel.

Szőreg—Téglagyár. (1.) Az oroszlamosi műút építésekor, 1903-ban, bronzkori spiráltekercseket, 29 cm. hosszú bronzsodronyt találtak, amelynek egyik vége szélesre van lapítva és átlukasztották. Ez alkalommal egy kis balta is előkerült, amely 28 cm. hosszú.

Szőreg—Ismeretlen lelőhely. A Szegedi Városi Múzeumba 1/921. sz. a. a következő e kori tárgyak vannak a leltárba bevezetve: 1. Liliomlevél típusú bronzkard. H: 46 cm. A penge igen jó állapotban van. 2. Köpüs bronzlándzsa. H.: 12, a köpű átm.: 2·2, legnagyobb vállszélessége: 3·8 cm. Középbordája igen erős. 3. Fűzlevél alakú tör, csavart markolatnyúlvánnyal, amelyre csont-, vagy falemez volt erősítve. A penge 12 cm. hosszú, közepén 2·8 cm. széles, mindkét felől éles. Markolatnyúlvány 8 cm. hosszú. Vétel Lachner Károlytól.

Szőreg—Ismeretlen lelőhely. A szegedi Városi Múzeumnak Varga József kataszteri mérnök egy kis bögrét ajándékozott. Méretei: M: 10, Sz: 9, F: 2·5 cm. (V. M. 8/925.). Valamennyi a szegedi Városi Múzeumban 17/903. sz. a. van beletárolva.

Szőreg—Ismeretlen lelőhelyről, Kálmány Lajos káplán ajándékaként került a szegedi Városi Múzeumba egy 10·5 cm. magas és 12·5 cm. átmérőjű, kétfülű kis edény. A fülek között borda fut körbe. (17/1883.). — Ugyancsak Kálmány Lajos ajándékozott egy egyfülű, 14 cm. magas és 7·5 cm. szájátmérőjű kis bögrét a szegedi Városi Múzeumnak. (18/1883).

Szőreg—Ismeretlen lakóhelyről származik a szegedi

Városi Múzeumban 7/1925. sz. a. leltározott kerekcsájú, ellipszisalakú, négylábú, feketére égetett és fényesre polírozott kis edény, amely mécesre hasonlít. Egyik kihegyesedő oldalon szájszerű bemélyedés van.

Végegyháza—Császár Ferenc községi bíró tanyáján (21.) házépítés alkalmával két kis edényt találtak, amely ma a Cs. T. R. T. gyűjteményében 80—81/1939. sz. a. van leltározva.

Végegyháza—Ismeretlen lelőhely. Vitéz Szilvássy Ferenc mezőkovácsházi igazgató-tanító tulajdonában egy egyfülű díszített kis bögre van, amely talpas fenekéből félgömbösen kihasasodik, behúzott és magasnyakú, kifelé hajló szájjal. M: 8, Sz: 6, F: 3·5, Ö: 7·5. — Végegyházáról, ismeretlen lelőhelyről, egy másik csészét kapott vitéz Szilvássy igazgató, amely félgömbös fenekű, kihajló száju s oldalát függőleges irányú, hosszúkás kidomborodás díszíti. M: 8. — Végegyházi eredetű egy 30 cm. magas, 9 cm. fenék- és 13 cm. szájátmérőjű edény is, amely kettős csonkakúpalku s az edény félmagasságában 34 cm-re kiöblösödő részén két átfúrt és két bütyökdísszel van díszítve. Vitéz Szilvássy Ferenc tulajdona.

Vegyes őskori leletek.

Ambrózfalva—Prisztavok Márton földjén. (30.) A vasúttól kb. 200 m. távolságra egy csontvázat találtak, amely „ülőhelyzetben“ volt eltemetve. A mellette lévő edényt összetörték s a megmaradt cserepek jellegzet nélküliek és durva anyagúak. (Bemondás.)

Battonya—Korcsok kút (31.) ásásakor a Vásártér-utcán 2 m. mélyen „ülő alakban fekvő“ csontvázat találtak, amely mellett egy edény is volt. Az edény elveszett. (Bemondás.)

Battonya—Ismeretlen lelőhely. A Nemzeti Múzeumba Sonkovics János ajándékaként 1880. október 20-án átfúrt kagylóhéj (H: 9·8, Sz: 7) és egy gombaalakú, hosszúkás, ismeretlen rendeltetésű köeszköz került, amelynek átm.: 6·8 cm. (R. N. 118/1880).

Csanádapáca—Csorda kút. (32.) Csernyus Sándor igazgató-tanító a gróf Wenckheim-földön zsugorított csontvázakat ásott ki, amelyek közül egynek két edénymelléklete is volt. A mellékletek — Csernyus állítása szerint — elvesztek.

Csanádapáca—Kápolna mellett. (33.) Építés alkalmá-

val Kovács Béla „guggoló helyzetben“ eltemetett csontvázat talált, amely mellett edénytöredékek voltak. Csernyus igazgató szerint elvesztek.

Csanádapáca—íjf. Urbán Flórián tanyája (34.) mellett, egy tál alakú „kőedény“-t találtak, amelynek oldalát hullámvonalak díszítették. Az összetört edényt kidobták. (Bemondás.)

Deszk—C. temető. (35.) Móra Ferenc a Deszk—B. temető ásásakor, a szélmalom mellett, Kovács Antal földjén, az akácos mellett próbaásatást végzett, ahol obszidián és kovápengékkel együtt őskori cserepeket talált.

Deszk—H. temető (36.) ásásakor Móra Ferenc Borsos János földjén a 7. halomban, 22 sírból álló temetőt tárt fel, amelyből a 13. sír őskori volt.

Deszk—I. temető. (37.) Özv. Bezdán Mártonné földjén két kis kőbalta, hálónehezék, őrlőkődarab és háztapasz darabok kerültek elő, amelyek ma a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Dombegyháza—Túri István dombján, (38.) csatornaásás alkalmával, „ülő helyzetben“ eltemetett sírokat találtak, amelyeknek edénymellékletei is voltak, de ezek elkallódtak. (Bemondás.)

Ferencszállás—Ismeretlen lelőhely. A Nemzeti Múzeum régiségtári naplójában 96/1884. szám alatt 3. tételként egy 6 cm. átmérőjű, égetett agyagedényke van beletárolva.

Kisdombegyháza—Nyéki tanya. (39.) Építkezés alkalmával kőbalták kerültek e helyen elő. (Bemondás.)

Kisdombegyháza—Bíró tanya. (40.) Földforgatás alkalmával kőbaltákat találtak, amelyek ma a Cs. T. R. T. gyűjteményében vannak.

Kiszombor—Vályogos. (17.) A kiszombori állami elemi iskola gyűjteményében egy kis edényt őriznek, amelynek füle eredetileg a szájerem fölé emelkedett, de letörött. M: 7,5, Sz: 5, F: 2, Ö: 6,7.

Kiszombor—B. temető. (41.) Móra Ferenc 1928. június 11-től szept. 4-ig, a falutól délnyugatra, az u. n. Vályogostól (Kiszombor—A. temető) mintegy 500 méterre, a vízlevezető csatorna mellett, 426 síros temetőt tárt fel, amelyek közül a 7., 47., 75., 168., 219., 256., 425. sírokban őskori zsugorított csontvázak voltak, mellékletekkel.

Kiszombor—E. temető. (42.) A 49 sírból álló temetőt

Móra Ferenc 1930. szeptember 5—19-ig tárta fel s ezek között egy őskori zsugorított csontváz volt. A temető az Óbébai-út mellett, Kis András földjén terül el.

Kiszombor—K. temető. (43.) 1928. május 30-án, Hinkó András földbirtokos a Vályogos és a kanális közötti területen egy kétfülű kis edényt és csonttüket talált, amelyeket a szegedi Városi Múzeumnak ajándékozott.

Kláráfalva—B. temető. (44.) özv. Molnár Ignácné telkén, a mai temető mellett, Móra Ferenc 60 sírból álló temetőt tárt fel s ezek egyikében zsugorított helyzetben eltemetett csontvázat talált, edénymellékletekkel.

Kláráfalva—Ismeretlen lelőhelyről gyűjtötte össze a kláráfalvai állami elemi iskola igazgatója az alábbi tárgyakat: 1. Kétoztásos edényke (M: 4, H: 10, F: 4·5), 2. Kőbalta (éle csiszolt, síma. H: 11, szélessége: 4·5), 3. Kőbalta (homokkőből, H: 12·5, szélessége: 5, tompaélű).

Kláráfalva—Ismeretlen lelőhely. 1903-ban Hévízi Pál a Nemzeti Múzeumnak egy rosszul kidolgozott kétfülű és díszítés nélküli agyagedényt adományozott, amelynek M: 6·5. (R. N. 19/1903).

Kláráfalva—Ismeretlen lelőhelyről származik a Nemzeti Múzeum régiségtári naplójába 96/1884. sz. a. 5. tételként bevezetett őskori agyagtál töredéke, amelynek M: 5. Egy másik agyagtál töredék az 1. tétel alatt van beletárolva, amelynek M: 10, szélessége: 9.

Nagylak—Útéptés (45.) alkalmával 27 csontvázat találtak s ezek közül 3-at zsugorítva és oldalt fekvő helyzetben tártak fel. Ezen csontvázaknak mellékletei nem voltak, a többi csontvázak mellékletei a Szegedi Városi Múzeumban vannak.

Ószentiván—Rábéi határrészről Ambrus József őskori agyagedény töredékeit adományozta a Nemzeti Múzeumnak, amelyek 96/1884. 6—7. tétel alatt vannak a leltárba bevezetve.

Szőreg—E. temető. (45.) A szerb templommal szemben Gáci N. egy csontvázat talált, amelynek két kis tál és bögre volt a melléklete. Móra Ferenc a hitelesítő ásatások során csak melléklet nélküli csontvázakat ásott ki.

Szőreg—Ismeretlen lelőhelyről származik a Nemzeti Múzeumban őrzött égetett agyagedény, amely rovátkolásokkal van díszítve. M: 8·5, átmérője: 7 cm. (R. N. 96/1884. II. tétel).

Vedresháza—Szivattyútelep. (46.) A Szegedi Városi Mú-

zeumnak az ottani gátör egy orsógombot, egy kőbaltatöredéket és egy csiszolt kőeszköz töredékét ajándékozta. (13/1937.)

La Tène-kor.

Battonya—Kertész fatelep. (47.) A szegedi Városi Múzeumba szórványos leletként egy tizenhattagú, hólyagos bronzkarperec, 4 darab vastöredék (az egyik kétélű, a másik egyélű kard töredéke), agyagkorsó (M: 13, Sz: 8. Ö: 15.5), szürke és korongon készült agyagtál (Sz: 23, F: 10.5, M: 10), őrlőkő és fenőkő-maradványok kerültek. Dr. Csallány Dezső a hitelesítő ásatások során hat sírt tárt fel, ezek azonban egészen újkoriak voltak. (V. M. 10/1937).

Földeák—Halesz. (48.) Czirbus Istvánné földjén egy nagyméretű urnát találtak, amelyben hat kisebb, de még mindig igen nagyméretű urnák voltak. A sír mellékletei ma a Cs. R. T. R. gyűjteményében vannak.

Kiszombor—B. temető. (41.) Az Óbébai-út mentén, a falutól délkeletre, a Vályogostól (Kiszombor—A. temető) mintegy 500 méternyire, a csatorna mentén Móra Ferenc 426 síros temetőt tárt fel s ezek egyike e kori volt.

Kiszombor—C. temető. (49.) 1928. augusztus 21-től 1930. szeptember 20-ig Móra Ferenc az óbébai-úti Nagyhalomban több ízben ásatott és 33 sírt tárt fel. Ezek közül 3 sír mellékletei e koriak voltak.

Magyarcsanak—Bökény. (12.) Dr. Banner János 1925-ben a Marosparton, a református egyház földjén La Tène-kori sírt ásott ki, amelyeknek mellékletei Sz. E. R. I.-ben vannak. (Dolgozatok 1926. évi 72—113. II.)

Mezőhegyes—Ismeretlen lelőhely. A m. kir. állami Ménesbirtok igazgatósága egy sötétbarna színű, vörös és fekete foltokkal tarkázott 40 cm. magas edényt őriz, amelynek Sz: 19, F: 12, Ö: 35 cm. Nyaka alatt borda fut körbe s vállán újabb bordázat díszlik.

Szőreg—Pávó-féle téglagyár. (50.) A m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Régiségtudományi Intézete 1927. május 17-től június 2-ig e helyen ásatást végzett, amelynek eredményeként 11 La Tène II. kori sírt tárt fel. A sírokból kikerült mellékletek az intézet gyűjteményében vannak leltározva. — Ugyan e helyről egy kis tálat ajándékozott Frass Károly vezető-jegyző a Cs. T. R. T. gyűjteményének.

Végegyháza—Erzsébeti-út (51.) melletti kútfúrásnál a La Tène-kor II. periódusához tartozó kis edényt találtak s ez a Cs. T. R. T. leltárában 82/1939. sz. a. van bevezetve.

Szkíta-kor.

Elek—Kovács Sebestyén Miklós földjén (53.) egy fejjel délnek fektetett csontvázat találtak, amelynek mellékleteként a kéz mellől kard s a lábai közül egy tör került elő. A fej mellett három darab háromágú nyilcsúcs feküdt. A kard markolat nélkül 76 cm. hosszú s 6 cm. széles, rajta fatok rostjainak maradványai. A lándzsa 33 cm. hosszú, köpús. Köpű nélküli hossza 20 cm. A leletek dr. Reibel Mihály főesperes, országyűlési képviselő tulajdonában vannak.

Dák-kor.

Mezőhegyes—Útéptítés. (52.) 1934. április 4-én a Tótkomlós—Aradi-út építése alkalmával, a kovácsházi 9. kerülethez tartozó Testhalommal egy magasságban, dűrva, pseudo-füles kis csészét találtak, amely fordított csonkakúpalakú. M: 6, Sz: 10. F: 4·5 cm. Az edény a mezőhegyesi m. kir. Ménesbirtok igazgatóságának gyűjteményében van.

Végegyháza—Erzsébeti-út (51.) mentén, kútfúráskor, kis füles s barnás-szürke színű edényt találtak, amely a Cs. T. R. T. gyűjteményében van elhelyezve. (Leltári száma: 78/1939).

Római-kor.

Apátfalva—Ismeretlen lelőhely. A szegedi Városi Múzeumban 2 darab terra sigillata-töredéket őriznek s ezeket 1915. j. tétel alatt vezették be a leltárba.

Battonya—Új ártézi-kút. (54.) A szegedi Városi Múzeumba állítólag zsugorított csontváz mellől, egy talpas tál került be, amelynek M: 13, átm.: 18 cm. A tál lefelé tölcseresen keskenyedik s 5 cm. magasságban 6 cm. átmérőjű, talpa 10 cm. széles. Szürke színű, korongon készült. (V. M. 11/1937).

Csanádapáca—Kovalcsik tanya. (55.) Csernyus Sándor igazgató-tanító ásatott e helyen és több e kori edény töredéket talált, amelyek ma is a tulajdonában vannak.

Csanádapáca—Vitéz Kovács János-telke. (56.) 1930. tavaszán, házépítés alkalmával szürke színű, kiöntőszájú

edénytöredéket találtak s Csernyus Sándor igazgató-tanító tulajdonában vannak.

Csanádapáca—Szőke Molnár András tanyáján (57.) két darab nagyobb méretű edény került elő s ezek az Oros-házi Múzeumban vannak elhelyezve.

Csanádapáca—Vilma major. (58.) Csernyus Sándor igazgató az úttest alatt és mellett, csontvázakat talált s ezek mellékleteként két fülbevaló került elő. Az egyik aranyból, másik ezüstből készült s állítólag elvesztek.

Deszk—B. temető. (59.) Móra Ferenc 1934. augusztus 4-én 17 síros temetőben egy jazig sírt talált, amely fejjel délnek, lábbal északnak volt fektetve. A csontváz nyaka körül kevés üveggyöngyöt, karján bronz karperecet és kis sodrott bronzdarabot talált.

Deszk—Ujmajor. (60.) Ambrus József földjéről a következő leletek kerültek a szegedi Városi Múzeumba: 1. Szürke kis edény M: 7·5, Sz: 8, F: 5, Ö: 9. 2. U. a. M: 7·5, Sz: 6, F: 3·5. Hasa 7·5. 3. U. a. M: 10·5, Sz: 9, F: 5·5. 4. Barna színű, dúrva kidolgozású agyagbögre, amelynek felső része letörött. Mai magassága: 9, Sz: 5. 5. Hét szem hengeres krétagyöngy. 90 szem pásztagyöngy, utóbbiak részben négy-szögletes alakúak és hosszában vannak átfurva. 6. Három-szög alakú bronzlap. 7. Hengeres bronzsodronytöredékek (torques?) (V. M. 12/1937).

Dombegyháza—Bánszky István földje. (61.) Földmunkálatok során csontvázak kerültek elő s az egyik csontváz mellett korszót találtak, amely ma dr. Nagy Zoltán múzeumi segédőr tulajdonában van, Budapesten.

Elek—Kispéli határrésről (62.) homokásás közben feketésszürke színű agyagedényt találtak, amelynek felületét középen rácsmintával besajtolták. M: 16, Sz: 7·5, F: 5·5, Ö: 11·5. Ugyanonnan egy dúrva agyagedény is előkerült, amelynek M: 16, Sz: 10, F: 8, Ö: 13 cm. Mindkettő dr. Reibel Mihály főesperes birtokában van.

Elek—Kovács Sebestyén Miklós földjén, (53.) csontváz mellől, egy bronzfibula és krétagyöngyök kerültek elő. Dr. Reibel Mihály tulajdonában.

Földeák—Rét. (63.) A Nemzeti Múzeum régiségtárába Oltványi Pál lelkész ajándékaként, két darab orsókarika került, amelyeket kútásáskor találtak. (R. N. 24/1867).

Klárafalva—B. temető. (44.) Özv. Molnár Ignácné telkén Móra Ferenc 60 sírt tárt fel s ezek közül 8-at e korinak ítélt. A mellékletei a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Klárafalva—D. temető. (64.) Cuci János háza udvarán gödörásás alkalmával egy csontvázat talált, amelynek jobb- és balkarjain bronz karperecek s lábánál összetört bögre voltak. (V. M. 13/1934).

Klárafalva—G. temető. (65.) 1937-ben dr. Csallány Dezső ásatott e helyen s 6 sírt és két gödört tárt fel. Úgy a sír, mint a gödör mellékletei e koriak voltak s ezek a szegedi Városi Múzeumban vannak elhelyezve. (V. M. 15/1937).

Klárafalva—Kubik gödör. A klárafalvai állami elemi iskolában egy kis fekete, fületlen edényt őriznek, amelyet Csanádi Sándor ajándékozott az iskolának. M: 5, Sz: 4·5, F: 3, Ö: 6·5.

Klárafalva—? Cuci János 1935. tavaszán egy római kori sírt tárt fel, amelynek mellékleteiből a Nemzeti Múzeumnak és a szegedi Városi Múzeumnak juttatott. A Nemzeti Múzeumban a következő tárgyak vannak 15/1935. sz. a. leltározva: 1. Ciprea-kagyló bronzkarikával. 2. Bronz karperec. 3. Tűtartótok töredéke csontból, beroszsdásodott tüvel. 4. Vaskés. 5. 18 szem hosszúkás, hengeresalakú borostyángyöngy. 6. 193 szem különféle alakú és nagyságú üveg- és kőgyöngyök.

Klárafalva—Ismeretlen lelőhelyről több paszta- és krétagyöngyszemeket őriznek a klárafalvai állami elemi iskolában.

Kisdombegyháza—Balku major. (66.) Dr. Balku Dénes ny. főispán kastélya mellett szántás közben egy 76 cm. magas, 21 cm. szájátmérőjű és 18 cm. fenékátmérőjű, feketés-szürke agyagedényt találtak, amelynek felső része letörött. Az edény ma Balku dr. tulajdonában van.

Kisdombegyháza—Nyéki tanya. (39.) Szántás közben több csontvázat találtak, amelyek mellől nagyszámú, e kori gyöngyök és orsókarikák kerültek elő. A gyöngyök színesek s több négyszögletes formájú is volt közöttük. Elkallódtak. (Bemondás.)

Kisdombegyháza—Bíró tanya. (40.) Földmunkálatok során több csontvázat találtak, amelyek mellől nagyszámú, e kori gyöngyök és orsókarikák kerültek elő. A gyöngyök színesek s több négyszögletes formájú is volt közöttük. Elkallódtak (Bemondás.)

Kiszombor—A. temető. (17.) A falutól délnyugatra, az Óbébai-út mentén, a mai temetővel szemben, az u. n. Vályogosban, Móra Ferenc 1928. június 5. és december 28. között, összesen 19 sírt tárt fel, amelyek közül kettőnek e kori mellékletei voltak.

Kiszombor—Kubik gödör. (17.) E helyről a kiszombori állami elemi iskola gyűjteményében több rómaikori edénytöredéket őriznek. Ugyaninnen nyolcszögletű és több kerek, színes gyöngyök is kerültek a gyűjteménybe.

Kiszombor—B. temető. (41.) Az Óbébai-út mellett, az u. n. Vályogostól (Kiszombor—A. temető) mintegy 500 lépésnyire, a csatorna partján, Móra Ferenc 426 sírból álló temetőt tárt fel és ezek közül 31 sírnek e kori mellékletei voltak. A leleteket dr. Párducz Mihály a Dolgozatok 1931. évi kötetének 82—84. lapjain dolgozta fel.

Kiszombor—C. temető. (49.) Móra Ferenc 1928. augusztus 21. és 1930. szeptember 20. között több ízben ásott az Óbébai-út melletti Nagyhalomban és 33 sírt tárt fel. Egyik sír, mellékletei alapján, rómaikori volt.

Kiszombor—L. temető. (67.) A falu belterületén, Lőrincz bogárnér földjén egy talpas jazig edény és több gyöngyszem került elő, amelyek a szegedi Városi Múzeumban vannak elhelyezve.

Kiszombor—Ladány. (24.) A kiszombori állami elemi iskola gyűjteményében e határrésről több rómaikori edénytöredéket őriznek.

Kiszombor—N. temető. (68.) Hosszúháton, a Porgányi-út mellett, szántás közben több edénytöredéket és embercsontokat találtak és innen került a szegedi Városi Múzeumba egy orsókarika.

Kövegy—Ismeretlen lelőhelyről való a Cs. T. R. T. gyűjteményében egy edényfenékből készült és átfúrt orsókarika.

Kunágota—Kupapuszta. (70.) Sírleletből származik a Nemzeti Múzeum gyűjteményében 24/1931. sz. a. leltározott 1. 12 cm magas, vörös színű agyagkorsó, 2. rosszezüst karperecek, 3. kettős csontkakúp alakú, díszített orsógombok, 4. gránátgyöngyök.

Kunágota—Község széle. (69.) Vörös, terra sigillata utánzatú, Kr. u. I. vagy II. századi kis edény. M: 6, Sz: 6·5, F: 3, Ö: 7·5. Kettős csontkakúp alakú, legnagyobb kiöblösödése

testmagasságának alsó harmadában. (Cs. T. R. T. 90/1939.) — Ugyaninnen való egy bordázott bronz-gyöngyszem (Cs. T. R. T. 91/1939).

Kunágota—Ismeretlen lelőhely. A Magyar Nemzeti Múzeumban 24/1931. sz. a. a következő sírlelet van bevezetve :
 1. Agyag orsókarika, kettős csonkakúp alakú, oldala díszített.
 2. Agyagkorsó, 12 cm magas, vörös színű, oldalát bordázat díszíti.
 3. Rossz ezüsből két darab karperec, az egyik töredékes.
 4. 31 darab gránát gyöngyszem. Négyszögletesek, végeik le vannak csiszolva s hosszanti irányban át vannak fúrva.

Magyarcsanád—Bökény. (12.) Dr. Banner János 1925-ben a Marosparton, a református egyház földjén, római kori telepet és sírokat ásott ki, amelyek mellékletei a szegedi E. R. I.-ben vannak. (Dolgozatok, 1926. évi 72—113. II.)

Magyarcsanád—Bökény. (12.) Dr. Novák József pénzügyi titkár a szegedi Városi Múzeumnak a következő tárgyakat ajándékozta :
 1. Agyagtányérka (M: 5, Sz: 9, F: 3).
 2. Lapos csésze, szürke színű, korongon készült (M: 4, Sz: 11, F: 3).
 3. Nagyobb méretű, szürke színű és korongon készült edény töredékei.
 4. Több gyöngyszem, kék színű berakásokkal. (V. M. 1/1929.)

Magyarcsanád—Bökény. (12.) A szegedi Városi Múzeum Borbély Andrástól egy törött fülű, korongon készült fazekat (M: 27, Sz: 19) és egy szürke színű, vastag és korongon készült edényfenéktöredéket vásárolt. (2/1935.)

Makó. (70.) Az állomásépület építéskor 40 szem üveggyöngyöt találtak, amelyet a Nemzeti Múzeumban 13/1907. sz. a. leltároztak be. A gyöngyszemek 1904. őszén kerültek elő.

Makó—Vasútépítés. 1904-ben, a Nemzeti Múzeum Gyüge Ferencnétől 60 szem üveggyöngyöt vásárolt, amelyek különböző színűek és nagyságúak. (R. N. 13/904).

Makó—Verebes-utca. (71.) A szegedi Városi Múzeumba a Verebes-utca utolsó háza telkéről, a Tehénjárás közeléből, egy csontváz mellől kis vaskés került, amelynek még csirkecsont mellékletei is voltak.

Makó—Vöröskereszt. (7.) Dr. Párducz Mihály 1938. tavaszán e helyen rendszeres ásatásokat folytatott és 34 római kori gödröt tárt fel. Az innen kikerült anyagot a Dolgozatok 1939. évi kötetében ismertette (133—145. II).

Makói határ. 1883-ban, az alispáni hivatal útján, Papp

Katalintól, a Magyar Nemzeti Múzeum 21 forintért egy aranygyűrűt vásárolt, amelyben vésett kő volt. A kőbe szemközt néző férfi és női fej van bevésve. Súlya 16·4 gramm. Átm: 2·5 cm. (R. N. 50/1883).

Magyarbánhegyes környéke. Vitéz Szilvász Ferenc mezőkovácsházi igazgató-tanító gyűjteményében, egy vörösre égetett terra sigillata utánzatú kis tál van, amelynek M: 6, Sz: 14, F: 5·5 cm.

Medgyesegyháza—Uhrin tanya. (27.) Móra Ferenc e helyen 8 sírt tárt fel s közülük a 2., 3. és 4. számú síroknak római kori mellékletei voltak. (Üveggyöngyök lelt. száma: 24—917, orsókarikáé: 27—1927, kauri kagyló, borostyán és pásztagyöngyöké: 25—927.)

*Mezőhegyes—Battonyai útépités*kor. Egy 17 cm. magas 8 cm. fenékmérőjű és 15 cm. szélesre kiöblösödő, letört szájú, talpas edényt találtak, amelyet a mezőhegyesi m. kir. állami Ménesbirtok igazgatóságának adományoztak.

Nagybánhegyes—Botyánszky-tanya (72.) Tanya 1782. XXI. dűlőben.) Homokásáskor szürke színű, korongos, római kori edényt találtak, amely mellett egy kettős csontkakúpalakú orsókarika volt. A lelet a község háza főjegyzői hivatalában van.

Nagybánhegyes—Kovács Pál tanyája. (73.) (I. dűlő 1071. szám.) Építkezés alkalmával nagyobb méretű, feketés-szürke agyagedényt találtak, amelynek M: 42·5, Sz: 17·5, F: 12, Ö: 29. Ugyaninnen egy szem kalcedon gyöngy is került elő, amelyet Andrekovies János a Cs. T. R. T.-nak ajándékozott. Az edény a földtulajdonosnál van.

Nagykamarási halom környékéről. (74.) Sipos jegyző 1925-ben a szegedi E. R. I.-nek római kori (Kr. u. II-III. sz.) leleteket adományozott. (Dolgozatok 1936. 140—141. II.).

Ószentiván—Szélmalom. (2.) Dr. Sebestyén Károly a szegedi Városi Múzeumnak egy korongon készült, csontkakúpalakú agyagedényt ajándékozott, amelynek M: 16, Sz: 8 cm. (4/1919).

Püspöktele—Kruzslic András 117. számú telkén (75.), szőlőforgatáskor 1 méter mélyen, csontvázat találtak, amely mellett egy 7 és egy 10·6 cm magas agyagedény, 674 darab üveg, kő és borostyángyöngy, 1 szem 21 mm hosszú krétagyöngy, szegletes átmetszetű, ovális alakú 2 darab bronz-

karperec és egy letört tűjú bronzfibula került elő. A fibula hossza 6·4.

Püspöklele—Soós Sándor, 95. számú telkén, (75.) szőlőforgatás alkalmával, 60 cm mélyen, sírmellékletként 1. fehér gyöngyszem, üveg és krétaszerű anyagból (6 darab), 2. töröttfülű agyagedény (M: 7.), 3. füles, kissé megcsorbult szájú, szürke színű agyagedény M: 8, 4. kihasasodó edény M: 7·5, Sz: 7, 5. orsókarika, 6. zománcos bronzfibula, 7. félzabla (H: 13·5) került elő. A lelet a szegedi Városi Múzeumban 2/907. alatt van leltározva. — Ugyaninnen 1. Agyagfedő (M: 4, Sz: 8.), 2. kis szürke agyagedény (M: 5·5, Sz: 6), 3. gyöngyszemek, 4. Ciprea-kagyló töredéke, 5. hengerded tojásalakú, hosszában átfúrt, fehér kő (kalcedon?), 6. Csizoltvégű gyöngyszem (négysegletes alakú) és 7. 420 darab színes gyöngy került a Városi Múzeumba. (V. M. 2/907.).

Püspöklele—Virág Ferenc, Vásárhelyi-utca 111. számú háza telkén, (76.) fejfel keletnek fektetett sír mellől, bronzkarperec, apró bronztöredékek, agyagorsógomb, kisebb edényke (M: 9, Sz: 8) és 261 szem fehér, kék és sárga gyöngyszemek kerültek ajándékként a szegedi Városi Múzeumba. (14/909).

Reformátuskovács háza—Nagy István-házatelkén (77.) (Árpád-utca) 2 darab szürke színű, korongon készült kis edény került napvilágra s ezek a község házában a főjegyzői hivatalban vannak.

Szőreg—A. temető. (78.) Iván-féle téglagyárból a szegedi Városi Múzeumba egy fejfel délnek fektetett csontváz mellől, két kis edényt vittek be. — Ugyaninnen való egy ezüst-lemez és egy bronzfibula, amelyek egy csontváz mellől kerültek elő. — Ugyanitt a kubikosok egy sírt találtak, amelynek bronzkarika, agyagedény és üveggyöngy mellékletei voltak. — Más alkalommal Márta Imre napszámos csontváz mellett egy kést, vaslándzsát, agyagbőgrét és kis tálat talált. A leletek a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Szőreg—Téglagyár. (78.?) 1908-ban 14 darab kalcedon gyöngyöt, 1 borostyángyöngyöt, krétagyöngyöt, 1 orsókarikát, madáralakú dísz tárgyat, bronzgyűrűt és karikás bronzcsüngőt vittek be a szegedi Városi Múzeumba. (14/908.)

Újszentiván—Kohn-Ignác tégláégetője. (1.?) 1903-ban orsókarikát, 2 drb. hengeres gyöngyszemet, 1 vastagfalú csé-

szét (M : 6·5, Átm : 8) és egy talpas csészét (terra sigillata, M : 8·5, átm : 6·5) vittek be a szegedi Városi Múzeumba. (39/903).

Újszentiván—Téglagyár. (1.) Nátli János ajándékaként a szegedi Városi Múzeumba zománcos, korongos fibula, orsókarikák, csontkés, átfúrt kőeszköz (fenőkö?), hosszúkás lapos kalcedon és carneol gyöngyszemek kerültek. (9/1896). — Ugyaninnen a Magyar Nemzeti Múzeumba egy agyagedény, lapos tál került, amelynek belsejében kereszt alakú díszítmény van. (R. N. 11—1898).

Újszentiván—Téglagyár. (1.) 1898-ban, durva kidolgozású kis bögrét (12/1898), agyagedényt (13/1898), fületlen kis bögrét (14/1898), korongon készült füles bögrét (15/1898) és két kannaalakú füles edényt (16/1898) ajándékozott Nátli Géza a szegedi Városi Múzeumnak.

Újszentiván—Ismeretlen lelőhely. Boldizsár Péter ajándékaként egy urna került a szegedi Városi Múzeumba, amelynek M : 48, Sz : 22. Az edény oldalán négy fül áll. Díszítés nélküli, korongon készült.

Végegyháza—Öregút. (79.) Házépítés alkalmával Kr. u. I. és II. századi szürke, egyfülű bögrét találtak, amely a Cs. T. R. T. gyűjteményébe került. (83/1939.)

Végegyháza—Beregi-út (62.) javításakor egy kis letörött fülű edényt találtak, a Cs. T. R. T. gyűjteményébe került.

Gepida-kor.

Elek—Kispéli határrész. (62.) Niedermayer Miksa földjén, dr. Reibel Mihály tulajdonában, durva kidolgozású agyagedény került elő. Oldalát függőleges irányban kötegesen bekarcolt fésűs dísz ékíti. Szája peremét háromszög alakú bevágások tagolják. M : 12·5, Sz : 8·5, F : 6·5, Ö : 9.

Elek—Kispéli határrész. Klem János földjén egy csontvázat találtak, amelynek durva kidolgozású agyagedénytöredék melléklete volt. A lelet dr. Reibel Mihály főesperes birtokában van.

Kiszombor—B. temető. (41.) Móra Ferenc 1928. június 11. és szeptember 4. között a kiszombori—A. temetőtől (Vályogos) mintegy 500 méternyire, egy vízlevezető csatorna partján, 426 síros temetőt tárt fel. A temetőben 139 gepida sír is volt. A temető anyagát dr. Török Gyula dolgozta fel és tette közzé (Dolgozatok 1936. 101—154. II.)

Kiszombor—E. temető. (42.) Móra Ferenc 1930. szeptemberében a Kiszombor—B. temető szomszédságában, Kis András földjén 49 síros temetőt tárt fel s a sírok egyike germánkori, valószínűleg gepida volt.

Avar-kor.

Csanádapáca—Újtelep. (81.) Fábri Péter telkén 1934-ben avar övgarnitúra került elő, amely ma Csernyus Sándor igazgató-tanító tulajdonában van.

Csanádapáca—Horváth Mihály tanyája. Csernyus Sándor ló- és embercsontváz mellett övgarnitúrát talált. E helyen ásatni akar.

Deszk—G. temetőben (82) a szegedi Városi Múzeum 53 avarkori sírt tárt fel.

Deszk—H. temetőben (36.) 22 sírt bontottak ki (Borsos János földjén, a 7. halomból, amelyből 3 akna és 4 lovas sír volt. Leletei a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Deszk—P. temető. (83.) Barát András földje. 1937-ben, a szegedi Városi Múzeum egy sírt tárt fel. A csontváz körül, a lábrésznél három ló, egy tehén, egy birkafej, a csontváz baloldalán egy felkantározott lófej volt. A lófej mellett 148 cm. hosszú csonttű részei, középen csontakasztóval feküdtek. A lókoponya mellett két kengyel, szájában vaszabla volt. A zabla szárai csontból készültek. A lókoponya orránál két korongos bronzdíszt, a jobb pofán két pántos bronzszíjvég, a jobb szem alatt két szíjvég és ötgerezdű bronzdíszt állott. A lófej alól 8 darab bronzpityke és egy ötgerezdű lemezes dísz, balszem előtt két szíjvég és vaskarika került elő. A lófej körül szétszórta 20 gombalakú pityke és pántos szíjvég feküdt. A csontváz medencéjében két vascsatot, bronzlemezes vascsatot, lemezes szíjvéget, három kisebb szíjvéget, egy akasztó dísz és három aranyozott lemezű, ezüst rozettát, kék kőberakással találtak. A lelet a szegedi Városi Múzeumban van. (22/1937).

Kiszombor—A. temető. (17.) Az Óbébai-út mentén a mai temetővel szemben az ú. n. Vályogosban, Móra Ferenc 19 sírt tárt fel, amelyek közül háromnak avarkori melléletei voltak.

Kiszombor—E. temető. (42.) Móra Ferenc, az Óbébai-út mentén, Kis András földjén 49 síros temetőt tárt fel, amely-

ből 9 avarkori s ezek közül 3 lovassír volt. A leletek a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Kiszombor—O. temető. (25.) Cuci János, a 31. számú vasúti őrháztól délre haladó dűlőút mellett, a Tanya-halmon egy sírt talált, amelyben a csontváz északkelet-délnyugati irányban feküdt. A csontváz feje a felszín alatt 30, lába 80 cm-re volt elföldelve. Bal medencéjéből két darab rossz ezüsből készült kapocstöredék, melléről csonttűtartó és két darab vascsat került elő. A lelet a szegedi Városi Múzeumban 18/1935. sz. alatt van leltározva.

Kiszombor—F. temető. (16.) Móra Ferenc 1930. őszén Lőrincz Jánosnak a falutól déli irányban levő Nyilas-dűlői halmán 40 sírből álló temetőt tárt fel s ezek közül 17-nek avarkori mellékletei voltak.

Kiszombor—G. temető. (84.) 1930. őszén Móra Ferenc a Porgányi-út közelében, a falutól kb. 1 Km távolságra 59 síros temetőt tárt fel. A sírok közül csak 33-nak volt melléklete. Valamennyi avarkori. Az egyik lovassír volt.

Klárafalva—B. temető. (44.) A falu belterületén, a mai temető mellett, özv. Molnár Ignácné telkén Móra Ferenc 10 avarkori sírt tárt fel. A leletek a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Klárafalva—C. temető. (23.) Tóth Mihály és Csanádi Pál udvarán Móra Ferenc 11 sírt tárt fel, közülök 2 avarkori. A sírleletek a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Klárafalva—D. temető. (64.) Cuci János háza udvarán gödörásás alkalmával egy csontvázat talált, amelynek karjain egy-egy bronzkarperec s lábainál egy összetört avarkori kisbögre volt. A leleteket a szegedi Városi Múzeumnak ajánlódokozta.

Kunágota—Balázs István telke. (85.) 1857-ben egy sírt találtak, amelynek mellékletei a következők voltak: 1. aranyveretes fegyveröv, 2. ezüst lószerszám-díszek, 3. ezüst edények, 4. I. Justinus (527—63) arany solidusa. Az aranyveretes fegyveröv-veretekről László Gyula, a Nemzeti Múzeum őre az Archaeologiai Értesítő 1938. évi kötetében megjelent értekezésében kimutatta, hogy azok egy ékszerládika veretei és a bizánci birodalom területén készültek. A lelet a Magyar Nemzeti Múzeumban van leltározva.

Kunágota—Boldog Antal földjén. (86.) Móra Ferenc

1925. október 10—15-ig ásatott és ez alkalommal 6 lovassírt tárt fel. — Ugyanakkor a földtulajdonos segédjegyzőtől egy bronz markolatú vaskard töredékeit, egy pár honfoglaláskori kengyelt és két darab ezüstérmet kapott. Az érmek I. Romanos (Romanos Lakapenos, 914—944) bizánci császár érmei voltak. A leletek a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Nagybánhegyes—Evangelikus egyház földjén (87.) házépítés alkalmával csontvázakat találtak. Egy csontváz mellől nyílhegy és bronzfibula került elő, amelyek ma Vásárhelyi Sándor dr. v. országgyűlési képviselő tulajdonában vannak.

Óföldsők—Döbörcsök-halom. (88.) 1903. őszén Návay Iván földbirtokos ajándékoként és dr. Éber László ásatásából a Nemzeti Múzeumba 15 sír melléklete került, amelyek a régiségtári naplóba 96/1903. szám alatt vannak bejegyezve.

Szöreg—Kübekházi határ. Kis Károly földjén 1900-ban gödörásás alkalmával lovassírt találtak. A sírban vaskard, zabla- és kengyeltöredékek voltak. A kardnak hossza 90 cm, rajta a fatok megmaradt rostjaival. A zabla két darabba van törve s a kengyelek közül is csak az egyik maradt meg. A sírban egy csat és ismeretlen rendeltetésű vastárgyak is voltak, amelyek azonban elkallódtak. A lelet a szegedi Városi Múzeumban 3/1900. sz. a. van a leltárba bevezetve.

Szöreg—B. temető. (89.) A szegedi Városi Múzeum e helyen 58 avarkori sírt tárt fel, amelynek mellékletei a Városi Múzeumban vannak.

Vedresháza—Hódi Erzsébet földje. (14.) Móra Ferenc 1933. őszén 87 síros temetőt tárt fel s ezek közül 48-ról, mellékletei alapján, megállapította, hogy avarkoriak. Az 59. sz. sír lépcsős-sír volt.

Vegyes népvándorláskor-leletek.

Magyarcsanád—Bökény. (12.) Dr. Banner János 1925-ben a Maros-part mellett ásatott s ez alkalommal lakótelepet és temetőt tárt fel. A sírokban III—V. századi mellékletek voltak.

Makó. (90.) A városhoz legközelebb eső halomból, Mály Ferenc pénzügyigazgató egy kis talpas csészét (M: 8, szája 15) és több edénytöredéket, köztük egy füleskorsó hullámvonalas díszítésű töredékét ajándékozta a szegedi Városi Múzeumnak. (V. M. 1/1923).

Óföldreák—Rónai Emma birtoka. (91.) A földéaki csendőrs jelentése alapján, a királyi ügyészség 1932. július 13-án egy üveg, 13 szem betétes-gyöngyöt és egy germán típusú bronzfibulát adott a szegedi Városi Múzeumba. A fibula túskeje letörött.

Püspöklele—A. temető. (92.) Móra Ferenc 1930. augusztus 21-én a Bercsényi-telken, 6 szegényes mellékletű népvándorláskori sírt ásott ki.

Püspöklele—B. temető. (93.) Móra 1930. nyarán Biró István telkén, 12 szegényes illetve melléklet nélküli népvándorláskori sírt ásott ki.

Vedresháza—Hódi Erzsébet földjén (14.) Móra Ferenc 1933. őszén 87 sírt tárt fel, amelyek egyike szegényes mellékletű, népvándorláskori volt.

Honfoglaláskor.

Kiszombor—E. temető. (42.) Móra Ferenc 1930. őszén, Kis András földjén 49 sírból álló temetőt tárt fel, amelyből 17 sír anyaga a honfoglaláskor végéről való. Utóbbiak közül 10 lovassír volt.

Kláralfalva—B. temető. (44.) Móra Ferenc özv. Molnár Ignácné telkén, 60 síros temetőből, 23 honfoglaláskori sírt tárt fel, amelyek mellékleteit a szegedi Városi Múzeumba szállította be.

Kora Árpád-kor.

Bánkút—Rózsamajor. (94.) 1933. év elején, József kir. herceg bánkúti birtokán, a szegedi Régiségtudományi Intézet ásatást végzett és ez alkalommal kora Árpád-kori sírokat talált. Az előkerült leleteket a Régiségtudományi Intézet gyűjteményében helyezte el. Feldolgozása a Dolgozatok 1932. évi kötetében, 259. sköv. lapjain jelent meg.

Csanádapáca—határa. Csernyus Sándor igazgató gyűjteményében egy Sebestyén-féle A-típusú nyilcsúcs van, amelyet odaváló iskolás gyermekektől kapott.

Deszk—D. temető. (95.) Dr. Csallány Dezső 1937-ben, az addig Móra Ferenc által kiásott 206 síros temetőhöz újabb 8 sírt ásott ki. Ezzel a temető sírjainak száma 214-re emelkedett. A feltárás még nincs befejezve. A sírokból arany és ezüst hajkarikák, gyűrűk, csíholóvasak, érmek és egyéb e

kori leletek kerültek ki, amelyek a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Deszk—E. temető. 1931. november 9-én, Móra Ferenc Tukakovics Gyorgye földtulajdonos halmán, ásatást folytatott s ez alkalommal 4 sírt tárt fel. A sírok részben bolygatottak voltak. A mellékletek kora Árpád-koriak és a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Dombegyháza—Attila halom. (97.) Dr. Balku Dénes ny. főispán földjében valószínűleg kerek alaprajzú templomromjai vannak, amelyeknek feltárása eddig még nem történt meg. A téglaméretekből következőtve, Árpád-kor elején építhették.

Dombegyháza—Ismeretlen lelőhely. Lonovics Gyula udvari tanácsos ajándékaként 1911-ben, a Nemzeti Múzeumba egy agyagbögre, egy bronzkarperec és egy bronzhajkarika került, amelyet 28/1911. alatt vezettek be a R. N.-ba.

Földeák—Ismeretlen lelőhely. A Magyar Nemzeti Múzeumban Návay László ajándékaként egy fekete cserépedényke került. (R. N. 64/1852).

Földeák—Ismeretlen lelőhelyről került a Nemzeti Múzeumba Rakonczi István ajándékaként egy bronzlándzsa-csúcs, amelynek köpűje van. H: 9, Sz: 3 cm. (R. N. 64/1887.)

Földeák—Návay István birtoka. A Nemzeti Múzeumban Kutasi Radisich iparművészeti múzeum-igazgató közvetítésével egy bronzkarperecet őriznek, amely 1 cm széles lemezről s két végén csuklótaggal van összeerősítve. Átm.: 7 cm. (R. N. 78/1912.)

Makó—Munkásházak építései (98.) Bencze József három darab karperecet, két darab boglártöredéket, 1 drb karikagyűrűtöredéket talált. Valamennyi billon anyagból készült. A lelet a Nemzeti Múzeumba került s ott 63/1911. sz. alatt beletárolták, azonban 1912. február 20-án, egy revízió alkalmával dr. Supka Géza a leletet már nem találta meg.

Makó—Ismeretlen lelőhelyről származik Abelesz József ajándékaként a szegedi Városi Múzeumban egy bronzkereszt (pectorale), amelynek füzőlyuka letörött. — Ugyancsak Abelesz dr. ajándékaként került a szegedi Városi Múzeumba egy ezüstműből készült és korongalakú kapocs, amelynek közepét félköralakú kidudorodás és levélminták díszítik. (3—4/1889.)

Medgyesegyháza—Zsilinszki-tanya. (99.) 1927. július

15—21. között Móra Ferenc a békéscsabai egyházközség birtokán 12 sírt tárt fel, amelyek kora Árpád-koriak voltak. A leletek a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Nagylak—Utépítés (100.) alkalmával 27 sírt tártak fel, amelyek közül 24 sírnak mellékleteiként Kotormány János egy gyűrűt, karperecet, karperecötredéket, encolpium felsőlapját, két drb pitykét, 4 drb hajkarikát, 1 fülesgombot és egy meghatározhatatlan ezüst dénárt vitt a szegedi Városi Múzeumba. (10/1931.)

Kiszombor—B. temető. (41.) Móra Ferenc 1928. június 11. és szeptember 4. között a falutól délnyugatra, a mai temetővel szemközti ú. n. Vályogostól kb. 500 méterre, vízlevezető csatorna mellett 426 síros temetőt tárt fel. A sírokból kikerült mellékletek alapján az 1., 3., 8., 11—13., 15., 18., 26., 42., 67., 108., 111., 121., 122., 127., 128., 130., 136—138., 147., 150., 154., 157., 158., 166., 167., 172., 180., 183., 184., 198., 202., 217., 221., 226., 238., 250., 251., 260., 261., 268., 269., 272., 280., 283—286., 293., 295., 296., 309., 311., 313., 318., 319., 321., 328., 342., 344., 348., 359., 363., 366., 369., 371., 372., 375., 379., 396., 401., 402., 411., 414 és 426-os sírok kora Árpád-koriak voltak s mellékleteit a szegedi Városi Múzeum őrzi.

Kiszombor—C. temető. (49.) 1928 nyár végén Móra Ferenc az Óbébai-út melletti Nagyhalomban 33 síros temetőt tárt fel, amelyből 14 sír e kori volt. Az egyik lovassír.

Kiszombor—Juhos-féle halom. (101.) A szegedi Városi Múzeumban — egy kelet-nyugati irányban fektetett leány-csontváz mellől — bronz karperecet és egy bronz, rovátkolt díszű gyűrűt őriznek. — Ugyaninnen szórványos leletként egy fehér fémből készült, 3 cm átmérőjű félgömb került. (V. M. 18/1937.)

Kiszombor—Ismeretlen lelőhelyről származik a Nemzeti Múzeumban zombori Rónai János ajándékaként őrzött 240 darab friesachi érem. (R. N. 110/1886.)

Klúrafalva—C. temető. (23.) Móra Ferenc Tóth Mihály és Csanádi Pál háza telkén, bronzkori lakótelep fölött 11 sírt tárt fel, ezek közül egynek melléklete kora Árpád-kori volt. Leletei a szegedi Városi Múzeumban vannak.

Kiszombor—F. temető. (16.) Móra Ferenc 1930 őszén a falu közelében, a Nyilas-dűlőben, Lőrinc János halmán 40 sírt tárt fel, amelyből 8 sírnak kora Árpád-kori mellékletei voltak.

Kunágota—Kisházi-lanya. (102.) Erről a helyről ajándékként a Cs. T. R. T. gyűjteményébe egy fenékbélyeges edény töredéke került. (88/1939.)

Kübekháza—Ismeretlen lelőhely. 1924-ben a szegedi királyi törvényszék a Városi Múzeumhoz 1 drb. bronz hajkarikát úalt be, amelyet Kasza Gáspártól koboztak el.

Ószentiván—Petőfi-utca 318. szám alatt (103.) Molnár András telkén, 1931. decemberében szántás közben csontváz került elő. A csontváz mellékleteit a szegedi E. R. I.-be szállította be, ahonnan 1932. szeptemberében hitelesítő ásatásokat végeztek. Ez alkalommal újabb sírt tártak fel, amelynek kora Árpád-kori mellékletei voltak. A leletek az E. R. I.-ben vannak.

Püspöklele—Kruzslic András telkén, (75.) szőlőforgatás alkalmával 11 sír került elő s ezek közül a 6—10. számú sírok mellől 1. gyűrű (sodrott ezüstből, átm.: 2·2), 2. ezüst halántékkarika (2·5 cm.), 3. 9 drb. bronz halántékkarika, 4. törött bronzgyűrű került a szegedi Városi Múzeumba. (V. M. 9/1907.)

Szőreg—róm. kat. templomdombon (104.) Tóth Gyula tanító, 1888-ban, egy bronzkarperect talált, amely rovátkolt díszű volt. A karperect a szegedi Városi Múzeumnak ajándékozta.

XI—XII. század.

Mezőkovácsháza—Ismeretlen lelőhely. A Nemzeti Múzeumnak Holvéd Vilmos földbirtokos egy vassisakot ajándékozott. A sisak köralakú, majd nyolcszögbe megy át és tetején csúcsban végződik. M: 29·6. Átm: 20 cm. Arcvédő pálcája ma is megvan. (R. N. 1/1878).

Nagylak—Vasútépítés alkalmával XI. századi sírok kerültek elő. A mellékletekből, a Nemzeti Múzeumban egyik végén S-alakban meghajlított hajkarikát, bronzsodronyt és egy éremtöredéket őriznek. A sírokat dr. Réthy László ásatta, az A. Cs. E. V. költségén. (R. N. 120/1888).

Deszk—D. temető. (95.) 1931. nyarán Móra Ferenc 206 sírt tárt fel. Ezek közül 13 feldúlt, 39-nek mellékletei nem voltak, 7-nek mellékletei pedig avarkoriak. A többi sír az előkerült éremmellékletek alapján XI. századi. Érmeket a 19. (Szt. László, 1077—95.), 36. (Salamon 1063—74.), 42. (I. András 1046—61.), 44. (I. András), 50. (?), 56. (Szent László), 59. (Szent László), 81. (Szent László), 84. (I. Béla 1048—63), 87.

(két drb. bizonytalan korú), 88. (?), 92. (Szent László), 94. (I. András), 96. (Szent István, egykorú hamisítvány), 97. (Szent István), 111. (meghatározhatatlan, törött), 130. (?), 133. (?), 135. (?), 137. (?), 141. (?), 161. (?), 167. (?), 168. (?), 172. (?), 174. (?), 177. (?), 179. (?), 184. (?), 185. (?), 189. (?), 193. (?), 199. (?), 202. (?), 204. (?) sírokban talált. A 76. sírban, a csontváz fejétől balra lófej és lábszárak voltak. Mellékletei: 1. a fej mellett bronzfüggő, 2. álla alatt és a mellén egy-egy bronzpityke, 3. csat és kengyel, 4. jobb kezénél kis vaskés, 5. jobb vállánál tegezvasalások, nyilhegyekkel, 6. a koponyától jobbra vaskokos. A 110 cm mélyen feltárt férficsontváz hossza 161 cm.

Csanádapáca—Török Bálint-földjén (105.) 1931-ben, földmunkálatok során, 114 darab bracteátot találtak (III. Béla 1173—1196), amelyek részben elkallódtak, részben Csernyus Sándor igazgató-tanító birtokában vannak.

Csanádapáca—Szántai Imre földjén (106.) földmunkálatok során, IV. István (1162—63) C. N. H. 98. számú érme került elő.

Kisdombgyháza—özv. Biró Albertné tanyáján (40), IV. István C. N. H. 98. sz. érme került elő.

XIII. század.

Bánkút—Ismeretlen lelőhelyen, 1896-ban egy XIII. századi ötvösműhelyt találtak, amelynek maradványai a Nemzeti Múzeumban vannak: 1. 10 drb. ezüst öntőrög, súlyuk: 14 dkg, 2. 2 drb. ezüst lemez töredéke, szélükön forrasztott pántszegéllyel (52·5 gm), 3. 3 darab ezüst szalaglemez töredék, az egyikben szeglyük van (31·5 gr), 4. 3 darab ezüst hajkarika töredéke (3·5 gr), 5. ezüst karperec töredéke (síma, hengerded sodronyból, az egyiknek vége lapított és levélbordákat utánzó, vésett-vonaldíszes (24 gr), 6. ezüst gyűrű (síma, szalagkarikából, négyszögalakú csonkagúla fejjel, amelyben borostyánkő díszlik (2 gr), 7. ezüst gyűrű (az előbbihez hasonló, de köve hiányzik 2 gr), 8. ezüst gyűrű (egészen alacsony fejjel 2·5 gr). A leletet 4 forint 35 krajcáért az arad-megyei alispáni hivataltól megváltották és 103/1896 sz. a. a leltárba bevezették.

Bánkút—Rózsamajor. (94.) 1931. február 16-án, homokos gödörben lovassírt találtak, amelyet Baross László gaz-

dasági főtanácsos a szegedi egyetemi régiségtudományi intézetnek bejelentett. Dr. Banner János ásatásai során a sírt teljesen feltárta, amelyben a ló egészben volt eltemetve. Mellékletei: 1 ezüst torques, 1 fémtükör, két kengyel, 1 zabla, 1 csatkarika, 1 kés és néhány ismeretlen rendeltetésű csontdarab. A tükör eredetileg nyeles tükör volt, nyele azonban letörött. Hátlapja díszített. Analogiái kivétel nélkül Ázsiából (Kórea, Peking, Biisk, Kuragingsz, Minusinszk, Silla) valók. Valószínűleg a tatárjárás alkalmával került ez a sír hazánk földjébe.

Makó—Mezőkopáncsi templomrom (107.) restaurálása alkalmával 1934-ben, több olyan sírt bontottak ki, amelyek az éremmellékletek alapján XII. században voltak elfödelve. A leletek a Dolgozatok 1936. évi kötetében vannak közzétéve.

Makó—Mezőkopáncs. (108.) 1919. tavaszán, a Kása- és Döcögő-halmok között, 72/2. sz. tanya mellett, szántás közben, többszáz darabból álló éremleletet találtak, amelyből mindössze 235 db-ot sikerült megmenteni. Az éremleletet dr. Eperjessy Kálmán dolgozta fel (120 drb. XII. sz. magyar, 115 friesachi dénár) és a Dolgozatok 1926. évi kötetében (158—168. ll.) tette közzé.

Mezőkovácsháza—Szárázér partja. (109.) A szegedi egyetem R. I. 1938-ban kora Árpád-kori templomot, XIV—XV. századi telepet tárt fel. A templom körül sírok voltak s ezek egyrésze kora Árpád-kori. Az ásatásból kikerült leleteket a Dolgozatok 1939. évi kötetében, dr. Bálint Alajos dolgozta fel.

XIV—XVI. századi leletek.

Csanádapáca—Kisapáca. (110.) Gróf Wenckheim-féle tanyán, 1933-ban e kori edénytöredékekkel, bogrács töredéket talált Csernyus Sándor igazgató-tanító, amelyek ma is tulajdonában vannak.

Csanádapáca—Templomdomb. (111.) 1939. nyarán, a szegedi E. R. I. valószínűleg egy templom alapjait tárta fel. Az alapfalakból csupán egy köbméternyi maradt meg. A templom körül temető volt, amelyet erősen megbolygattak. 20 sírt bontottak ki, ebből sírmelléklete hatnak volt. Az első sírból gyöngyös párta, a harmadik és negyedik sírokból ruhaszegélydíszek kerültek elő. A lelet a Cs. T. R. T. gyűjteményében van.

Csanádapáca—Urbán Flórián földjén (34.) 1939 nyarán a szegedi E. R. I. ásatásai alkalmával, szántás közben hét lakóház nyomait kísérte figyelemmel. A lakóházról az elszántás következtében pontos méreteket nem vehetett fel. Az egyik házban 2 m átmérőjű, köralakú kemence állott, amelynek fenekét cseréptöredékekkel rakták ki. A nagyszámmal előkerült edénytöredékek a Cs. T. R. T. gyűjteményében vannak.

Csanádapáca—id. Szántai Imre földjén (106.) 1939-ben az E. R. I. egy lakóház maradványait tárta fel, amelyből 2 m átmérőjű, köralakú kemence maradványait bontotta ki. A nagyszámmal előkerült cseréptöredékek a Cs. T. R. T. gyűjteményében vannak.

Csanádapáca—Ismeretlen lelőhelyről származik a Nemzeti Múzeumba Csóthy Samu ajándékként került fejes ezüstyűrű. A gyűrű fejét két rekesz díszíti, az egyik rekeszben piros színű kő maradt meg. Átm.: 2 cm. R. N. 194/1880.

Makó—Mezőkopáncs. (107.) 1934 tavaszán, a kora Árpád-kori templom restaurálása során a makói városi mérnöki hivatal több mint 200 sírt bontott ki, amelynek egyrésze — az egybegyűjtött mellékletek alapján — e kori volt. A leleteket az E. R. I. dolgozta fel és a Dolgozatok 1936. évi kötetében tette közzé. A sírmellékletek a Cs. T. R. T. gyűjteményében vannak.

Makó—Mészáros téglagyár. (112.) Dr. Párducz Mihály 1938 tavaszán 29 szegényes mellékletű sírt tárt fel, amelyeket a Dolgozatok 1939. évi kötetének 182—183. lapjain ismertetett.

Mezőkovácsháza—Szárázér partján 1938. augusztusában az E. R. I. kora Árpád-kori templomot tárt fel, amely körül temetőt és lakóházakat bontott ki. A temető sírjaiból kikerült mellékletek, valamint a lakóházakban maradt edénytöredékek a Cs. T. R. T. gyűjteményében vannak.

Mezőhegyes—Ismeretlen lelőhelyről került a M. kir. Ménesbirtok igazgatóságának gyűjteményébe két e kori agyagedény. Az egyik téglavörös színű, rosszul iszapolt. M: 15, Sz: 14, F: 9, Ö: 17. A másik ugyancsak téglavörös színű, szemcsésen iszapolt. M: 17, Sz: 16, F: 11, Ö: 17.

Nagylak—Vasútépítés alkalmával Réthy László dr. sírok mellől övdíszító lemezeket, csatokat és gyalogos szent György-ábrázolású szíjvéget talált. Az övdíszítő lemezeken gótikus

betűminták voltak. A leletek a Nemzeti Múzeumban 120/1883. sz. a. vannak leltározva.

Magyarcsanád—Bökény. (12.) Dr. Novák József ajándékként a szegedi Városi Múzeumba több edénytöredék került. A töredékek valószínűleg a Maros partjáról kerültek elő.

Kaszaper—Templomhalom. (113.) 1937-ben az E. R. I. kora Árpád-kori templom körül 425 sírt tárt fel, amelyek nagyrésze XIV—XV. századi volt. A sírmellékletek a Cs. T. R. T. gyűjteményében vannak. Feldolgozása a Dolgozatok c. folyóirat 1938. évi kötetében jelent meg.

Királyhegyes—Keresztúri József telkén (114.) [Nagyutca 83]. Földmunkálatok során több sírt tártak fel. Az egyik sírt az E. R. I. bontotta ki. A csontváz koponyáján gyékénykoszorús gyöngyös pártá volt, amely ma a Cs. T. R. T. gyűjteményében van.

Kunágota—Kisházi-tanya. (102.) A Cs. T. R. T. gyűjteményében e helyről egy edénytöredéket őriznek. (89/1938.)

Ószentiván—Szélmalom. (2.) Dr. Banner János 1927-ben, ásatásai során több középkori, XIV—XVI. századi edényt és töredékeket talált, amelyek az E. R. I.-ben vannak a leltárba bevezetve. (Dolgozatok 1928. 148—237. ll.)

XVI. század.

Makó—Ismeretlen lelőhelyről került a Nemzeti Múzeumba egy ezüstpohár, amely nyílása felé tölcselesen kiszélesedik. Pereme körül vésett indadísz, derekán kötéltagból és két sor pártá levélből álló abroncs, talpa körül vékonyabb kötéltagból és indadíszekből álló abroncs fut körbe. Fenekének belsejébe ornamentális díszű, domborúan öntött korong van forrasztva s a korong közepére ugyancsak domborúan, öntött triton alak van erősítve. M: 17. Egy másik ezüst pohár az előbbihez hasonló, de pereméig indadísz szegélyezi. Fenekének belsejébe aranyozott ezüst korongot forrasztottak, amelyen levéldíszes vésett sáv fut körbe. Ezen belül K. M. betűk olvashatók. M: 14'5, súlya 247 gr. Ugyaninnen egy kis ezüst tált is került elő, amelynek egész felületét, a domborúan kiemelkedő és vésett rozettával díszített fenékrész kivételével, síma és pontozott kocka-díszítmény borítja. Átm.: 12, súlya 118 gr. Az ezüst edényekkel érmek is kerültek elő, amelyek közül a legkésőbbi Rudolf 1593-as dénárja volt.

Középkori leletek.

Almás-kamarás—Belterület. (117.) Ádám Antal kertjében 130 darab érmet találtak, amelyek elkallódtak. Állítólag a Nemzeti Múzeumba is került belőlük, itt azonban nyomuk sem található. (Bemondás.)

Bánkút—Rózsamajor. (116.) A Libich-remíz melletti halomból, 1926. nyarán, az E. R. I. ásatás alkalmával középkori épületmaradványból származó téglákat talált. (Dolgozatok 1927. 219—221. ll.)

Csanádapáca határában egy törött és jellegzetesség nélküli kard került elő, amely ma Csernyus Sándor igazgatótanító tulajdonában van. A kard egyenes pengéjű.

Deszk—B. temető. (59.) Móra Ferenc 1931. augusztus 4-én 17 sírt tárt fel, amelyből a negyedik sír koporsóban, szegényes mellékletekkel volt elföldelve.

Dombiratos—Fodor Ferenc halma. (118.) Földmunkálatok során, embercsontvázak mellől, zablák, kengyelek és kardok kerültek elő, amelyek bemondás szerint elvesztek.

Dombiratos—Mélyedés. (119.) Szántás közben apró dénárokat találtak, amelyeket eldobáltak. (Bemondás.)

Gyála—Ludvár major. (120.) Valamilyen épületmaradványból szokatlan méretű rómaikori és Árpád-kori téglák kerültek elő, középkori edénytöredékekkel együtt. Ezek még most is kinn hevernek a major közelében. (Bemondás.)

Kisdombegyháza—Püspök Mihály telkén (121.), nagyszámú, vörösre égetett és körtealakú hálónéhezékek kerültek elő, amelyből a Cs. T. R. T. gyűjteményében is van egy darab.

Kisdombegyháza—Belterület. (122.) A községházával szemben, házépítés alkalmával, csontváz mellől, törött nyakláncot találtak, amelyet állítólag a szegedi Városi Múzeumba beszállítottak, ahol azonban nyoma sincs a leletnek. (Bemondás.)

Kisdombegyháza—Attila halom. (97.) Szántás közben ezüst pecsétgyűrűt találtak, amelynek feje vésett, betűs. A gyűrű dr. Balku ny. főispán birtokában van. (Bemondás.)

Kisdombegyháza—Balku major. (66.) Földmunkálatok során, a kastély közelében középkori kályhacsempék, edényfedők, gombok kerültek elő, amelyek a földfelszínén vannak ma is szétdobálva. (Bemondás.)

Kisdombegyháza—Jakabffy István földjén (123.), Rudbertus salzburgi érsek 1681-ben vert ezüst háromgarasát

találták, amely a kisdombegyházi iskola tulajdonában van.

Kisdombegyháza—*báró Mattencloid János földjén* (123.) apró ezüst dénárok kerültek elő, amelyek sorsa bizonytalan. (Bemondás.)

Kisdombegyháza—*Csóti Vendel, Madácsi Imre és Kardos György telkein* (125.) kb. 1·5 méter széles és 20 m. hosszú égetett tapasz töredék réteg húzódik végig, amelyek eredeti rendeltetése bizonytalan. (Bemondás.)

Kiszombor—*A. temető.* (17.) A falutól délnyugatra, az u. n. Vályogosban, Móra Ferenc 1928-ban 19 sírt tárt fel, amely közül egy középkori volt.

Kiszombor—*I. temető.* (126.) 1928-ban Jakos Miklós 5 bronzkori edénnyel együtt, egy csontszíjvéget vitt be a szegedi Városi Múzeumba, amelyet a tanyáján talált.

Kiszombor—*Kubik-gödör.* (17.) A kiszombori állami elemi iskolában, több középkori edénytöredék között, egy feketére fényezett, belül korong nyomokkal tagolt edényfedő van, amelynek fogógombja 4·5, Sz: 20, M: 10 cm.

Kiszombor—*Gábor Miklós tanyájáról* (127.) egy örlőkő alsó és felső része került, több középkori edénytöredékekkel együtt a kiszombori állami elemi iskola gyűjteményébe.

Kunágota—*Kisházi Vince dombján* (102.), Móra Ferenc több középkori tégladarabot, kemencehelyeket és egyéb település maradványokat talált.

Kunágota—*Medgyesegyháza* útépítésnél bemondás alapján, cserép és csontmaradványok kerültek elő. Egy cseréptöredék ezek közül középkori.

Kübekháza—*Bábalom* (128.) lehordásakor egy füles bronzcsengő került a szegedi Városi Múzeumba, amelynek M: 4, átm: 5 cm. Nyelve hiányzik.

Kübekháza—*határa.* Szántás közben, állítólag a régi község maradványaiból származó házalapokat, tűzhelyeket és középkori edénytöredékeket találtak. (Bemondás.)

Lőkösháza—*Ismeretlen lelőhelyről* származik dr. Reibel Mihály főesperes tulajdonában levő 21·5 cm. hosszú vaskulcs, amelynek feje áttört.

Magyarbánhegyes—*Tóth Mátyás telkén* (129.), középkori épületmaradványok mellől edénytöredékek kerültek 1929-ben a szegedi Városi Múzeumba.

Magyarbánhegyes környékéről gombos végű, kályha-

szem töredékek vannak vitéz Szilvássy Ferenc mezőkovácsi házi igazgató-tanító tulajdonában.

Magyarcsanád—Bökény. (12.) Dr. Banner János 1925-ben a Nagyhalomban szegényes mellékletű középkori sírokat ásott ki, amelynek mellékletei az E. R. I.-ben vannak. (Dolgozatok 1926., 72—113. II.)

Magyarcsanád—Bökény. (12.) Szél József, a Maros partján, egy egyfülű, csorbaszájú, kiöntös edényt ajándékozott a szegedi Városi Múzeumnak. (M: 21·7, F: 9 cm. (V. M. 5/1936.)

Makó környékéről származik egy rézgyűrű, amelyet dr. Ábelesz József a szegedi Városi Múzeumnak ajándékozott. A gyűrű fejébe M. R. betűk vannak bevésve. (V. M. 5/1889.)

Medgyesbodzás—Karabuga-dűlőben, az ott élők szerint, középkori falu lehetett, mert szántás közben, nagy területen, edénytöredékeket, háztapaszdarabokat és téglamaradványokat találnak. (Bemondás.)

Medgyesegyháza—Nádashalom. (130.) Szántás közben szokatlan méretű tégladarabokat találnak, amelyek állítólag alapfal maradványaiból valók. (Bemondás.)

Mezőhegyes—Ismeretlen lelőhely. A Nemzeti Múzeumnak 1915. május 18-án Boldizsár Ferenc mezőhegyesi plébános két darab keleti-szláv ízlésű, korongos fülönfüggőt és egy ezüst filigrán-díszű, gömbös hajtút adományozott. (Szerzeményi Napló 43/1915.)

Nagykamarás—Mede Mihály földje. A szegedi Városi Múzeumban egy sarkantyút őriznek e helyről, amelynek korát pontosan nem sikerült megállapítani.

Nagykamarási halom. (131.) Dr. Banner János 1925. nyarán, a községtől délkeletre, a falutól 1·5 km. távolságra koporsós temetkezésű négy sírt tárt fel. (Dolgozatok 1926. évi 136—143. II.)

Nagybánhegyes—Telek József tanyáján (132.), állítólag a középkori Bánhegyes településéből származó tégladarabokat és egyéb települési maradványokat vet ki szántás közben az eke. (Bemondás.)

Szőreg—Kübekházi határ. (133.) Kis-tanyán szántás közben vasból készült baltát találtak, amelyet a szegedi Városi Múzeumba szolgáltatottak be. Ugyaninnen való egy kisebb méretű, égetett agyagból készült hálósúly is. (V. M. 3/902.)

Bizonytalan korú leletek.

Elek—Kispéli határrésről (62.) való örlőkő töredék, amely ma dr. Reibel főesperes tulajdonában van.

Medgyesegyháza—Takács József tanyáján (134.) csontvázat találtak, amelynek egy kard melléklete volt. A kard elveszett. (Bemondás.)

Medgyesegyháza—Zsilinszki Pál telkén (99.) házépítés alkalmával, bizonytalan korú csontvázakat találtak. (Bemondás.)

Medgyesegyháza—Zsiros János földjén, szántás közben bizonytalan korú és mellékletű csontvázak kerültek felszínre. (Bemondás.)

Mezőhegyes—egyik halmából gyűrű, orsókarika és két drb. bronzkarperec töredék került a szegedi Városi Múzeumba. (V. M. 9—11/1925).

Szeged, 1939. dec. 31.

CSANÁD-ARAD-TORONTÁL K.E.E. VÁRMEGYÉK
RÉGÉSZETI LELEŐHELYEI.
1940.

CSANÁDVÁRMEGYEI KÖNYVTÁR

Szerkesztik: DR. EPERJESSY KÁLMÁN és ÁRVA JÁNOS

A SOROZATBAN EDDIG MEGJELENTEK:

1. *Dr. Bálint Alajos*: Makó város települési és emberföldrajzi vázlata. 2 P.
2. *Dr. Eperjessy Kálmán*: Kopáncs-pusztai éremlelet. 2 P.
3. *Dr. Márton György*: Az apró(dug)hagyma osztályozása és szárítása Makón. (Elfogyott.)
4. *Dr. Banner János*: Jelentés a magyarcsanád-bökényi próbaásatásokról. (Elfogyott.)
5. *Móra Ferenc*: Lovassirok Kunágótán. (Elfogyott.)
6. Makó városának közönséges és abban levő reformata ekklesiának különös leírása *Szirk Miklós* prédikátor által 1835—36. eszt. Sajtó alá rendezte: *Dr. Eperjessy Kálmán*. 4 P.
7. *Takáts Lajos*: Az apátfalvai nyelvjárás. 3 P.
8. *Árva János*: Boszorkányperek Csanád vármegyében. 2 P.
9. *Lugosi Döme*: Kelemen László és az első „Magyar Játzó Színi Társaság.” 8 P.
10. *Dr. Banner János*: Népvándorlaskori sírok Nagykararason. 2 P.
11. *Dr. Diószeghy András*: Rotaresti Dobsa Lajos. 2 P.
12. *Dr. Eperjessy Kálmán*: A Maros szabályozása Makónál 1754-ben. 2 P.
13. *Dr. Márton György*: A makói hagyma termesztése. 2 P.
14. Szent Gellért legendája. Fordította: *Gálos Rezső*. 2 P.
15. *Dr. Bálint Nagy István*: Kolerajárványok Csanád vármegyében. 5 P.
16. *Dr. Kecskeméti Ármán*: A csanádvármegyei zsidók története. 3 P.
17. *Kovács Gyula*: Makó város építészete a XVIII. század közepétől a XIX. század közepéig. 6 P.
18. *Dr. Barna János*: A makói Hollósy Kornélia színház története. 4 P.
- 19—20. *Juhász Kálmán*: A csanádi püspökség története alapításától a tatárjárásig. (1039—1242.) 8 P.
21. *Dr. Joó Imre*: Csanád-Arad-Torontál vármegyék 10 évi népmozgalmi adatai. 5 P.
22. *Dr. Takáts Lajos*: Csanád vezér. 2 P.
23. *Dr. Barna János*: Hollósy Kornélia és a kolozsvári dalszintársulat bukaresti vendégjátékai 1860-ban. 2 P.
24. *Juhász Kálmán*: A csanádi püspökség története. (1243—1307.) 8 P.
25. *Dr. Barna János*: A makói második színikör és a színpártoló egyesület története. 3 P.
26. *Erdei Ferenc*: A makói parasztság társadalomrajza. 3-20 P.
27. *Dr. Peja Győző*: Makó és környékének felszíne. 1-50 P.
28. *Juhász Kálmán*: A csanádi püspökség története. (1552—1608.) 8 P.
29. *Juhász Kálmán*: A csanádi püspökség története. (1608—1699.) 8 P.
30. *Dr. Eperjessy Kálmán*: A Maros folyó mederváltozásai. (Sajtó alatt.)
31. *Szabó Imre*: A Makó-mezőkopáncsi templomrom. 2-50 P.
32. *Dr. Bálint Alajos*: A Makó-mezőkopáncsi középkori temető síremlékei. 2 P.
33. *Dr. Csepregi Imre*: A makói Szent István-plébániatemplomban őrzött Havi Boldogasszony-kép. 2 P.
34. *Dr. Bálint Alajos*: A kaszaperi középkori templom és temető. 3 P.
35. *Kiss Mária Hortensia*: Kiszombor története. 8 P.
36. *Bohdaneczky Edvin*: Csanád vármegye nemzetiségi és gazdasági viszonyai a XVIII. században. 5 P.
37. *Dr. Bálint Alajos*: Csanád, Arad és Torontál k. e. e. vármegyék régészeti katasztere. 2 P.

A megjelent füzetek Árva János vármegyei főlevéltárosnál (Makó, Megyeháza) rendelhetők meg. Postatakarékpénztári csekkszámla 8569.

